

SLOVENŠČINA KOT DRUGI JEZIK

Izobraževalni programi srednjega
poklicnega izobraževanja z italijanskim
učnim jezikom na narodno mešanem
območju slovenske Istre

KATALOG ZNANJ

IME PREDMETA: slovenščina kot drugi jezik

210 ur

PRIPRAVILA PREDMETNA KURIKULARNA KOMISIJA V SESTAVI:

dr. Špela Bregač, ZRSŠ, dr. Kozma Ahačič, ZRC SAZU, dr. Anja Benko, ZRSŠ, mag. Mateja Jankovič Čurič, OŠ Artiče, Vanja Jesenek, OŠ Sladki Vrh, dr. Andraž Jež, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Vanja Kavčnik Kolar, ZRSŠ, Valentina Kobal, Šolski center Nova Gorica, OE Biotehniška šola Šempeter pri Gorici, Maja Kosmač Zamuda, ZRSŠ, mag. Tatjana Lotrič Komac, OŠ Naklo, Matija Martinec, OŠ Brinje Grosuplje, Drago Meglič, Gimnazija Murska Sobota, Ljiljana Mičović Struger, ZRSŠ, mag. Marta Novak, ZRSŠ, dr. Nina Novak, ZRSŠ, Nina Papež, Gimnazija Kočevje, Vladimir Pirc, ZRSŠ, mag. Mirjam Podsedensek, ZRSŠ, Neža Ritlop, OŠ Turnišče, mag. Gordana Rodinger, OŠ Pesnica, mag. Mojca Saksida, OŠ Lucijana Bratkoviča Bratuša Renče, dr. Igor Saksida, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, dr. Sonja Starc, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta, Marjeta Stegel, ZRSŠ, dr. Matej Šekli, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, Tina Žagar Pernar, OŠ Naklo, dr. Alenka Žbogar, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, dr. Marija Žveglič, ZRSŠ, Andreja Sever, ZRSŠ, dr. Božidara Krakar Vogel, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, dr. Tomislav Virk, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

Slovenščino kot drugi jezik pripravile:

Marjeta Stegel, ZRSŠ, Mojca Jazbec, OŠ Pier Paolo Vergerio il Vecchio, Vesna Kralj Pribac, OŠ Pier Paolo Vergerio il Vecchio, Barbara Olenik, OŠ Pier Paolo Vergerio il Vecchio, Senija Smajlagić, Srednja šola Pietro Coppo Izola, dr. Sonja Starc, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta, Elen Zrinski, Gimnazija Gian Rinaldo Carli Koper

JEZIKOVNI PREGLED: Zala Mikeln

OBLIKOVANJE: neAGENCIJA, digitalne preobrazbe, Katja Pirc, s. p.

IZDALA: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje in Zavod RS za šolstvo

ZA MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE: dr. Vinko Logaj

ZA ZAVOD RS ZA ŠOLSTVO: Jasna Rojc

Ljubljana, 2025

SPLETNA IZDAJA

DOSTOPNO NA POVEZAVI:

<https://eportal.mss.edus.si/msswww/datoteke/katalogi-znanja/2026/kz-slovenscina-kot-drugi-jezik-spi-is.pdf>

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI](#)-ID [259678979](#)

ISBN 978-961-03-1263-5 (Zavod RS za šolstvo, PDF)

Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje je na svoji 211. seji, dne 18. 4. 2025, določil Katalog znanj Slovenščina kot drugi jezik za izobraževalne programe srednjega poklicnega izobraževanja z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju v slovenski Istri.

PRIZNANJE AVTORSTVA – NEKOMERCIALNO – DELJENJE POD ENAKIMI POGOJI

Prenova izobraževalnih programov s prenovijo ključnih programskih dokumentov (kurikuluma za vrtnice, učnih načrtov ter katalogov znanj)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

KAKO SE ZNAJTI?

TIPIČNE STRANI

V dokumentu je za dijakinje in dijake, učiteljice in učitelje ipd. uporabljena moška slovnična oblika, ki velja enakovredno za oba spola.

Tema sporoča vsebinski okvir ali okvir predmetnospecifičnih zmožnosti, povezanih s cilji oz. skupinami ciljev: teme so predmetno specifične in lahko vključujejo vsebinske sklope in dejavnosti ter razvijajo veščine, zmožnosti in koncepte, ki naj bi jih dijaki izgrajevali in razvijali v procesu učenja.

Vrsta teme:

Obvezno

Izbirno

Maturitetno

Opis teme zajema ključne poudarke oz. koncepte kot okvir skupinam ciljev.

Dodatna pojasnila za temo lahko vsebujejo razlago o zasnovi teme, usmeritve in/ali navodila, ki se nanašajo na vsebino, vrsto teme, členitev teme, poimenovanje, trajanje, dejavnosti, izvedbo aktivnosti, učne pripomočke ... oz. karkoli, kar je pomembno za to temo.

IME TEME

OBVEZNO

OPIS TEME

Em fugiaspiduci sitet ut etur, in conest dipsum eosa nonsequam volorum, ommolor aut desequi duciist estrunda volorest, sandeni maximin uscillab il magnam quiam quo con explacc ullaccum alisi quidell igendam, in repta doluptur volor sam, ut hilit laut faccumqui omnim ut doluptur, quam consequ atibus dolo dignate mporehent qui tem nonseque por aliquisimust que volestrum esed quibusdae milla conserf ernate dentiat.

Ma vellaut quatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas molorporia doluptatis molum rae nos event, inullit incimaiozem fugiandantis et fugitisque maion ped quo odi beatur, sequi ilisqui ipidel escim reprat.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Ullatur sequo qui ut vellenderio. Re exceseq uiatur aturem eos millandio totaquis alibus iume voluptatia quis aut quamust iosant prestius, ut ommodigendis doluptaes dersped moluptae. Harum a volupta tiatur, ne veles quia voluptatia similic tatesequam, seque ventio. Hendis erum quissequo quist que con nulparum ut quuntemos et repro quod ma nimusa sae vellaut eum ulpari velent voluptu rempor a de omnimax impellu ptatiaecusa ducipsae aut evelles temolup tincil imporia simped et endes eum et molum que laborerat voluptiurem nempori bustio explabo rionsenet evenimin nis ex eum voluptam consed que volupid eliquibus, tetusda ntusam ellis ut archill uptiore rundiae nimusdam vel enit, optibea quiaspelitem lam alit re, omnis ab il mo dolupti conmihi tionsequiam eicia dolo intur accusci musdaecatet faccatur? Sinctet latiam facescipsa

Ceria pa iumquam, exernam quaspis dit eaquasit, omnis quis aut apitassum coribusda invenih icatia qui aperorum qui ut re perumquaeped quame moditatum ipient veligna tessint iaessum, optamus, testi sediasped moluptatem aperiam aut quodips usciate veribus.

Mi, asit volupta tuscil int aspel illit atur, eum idenist iorrum alit, nim re illitas ma nimi, iusciisita dolorrum volorepedio core, consequam quae. De nossiti officillate

8 Nižje poklicno izobraževanje | Slovenščina

Številka strani,
program izobraževanja,
predmet

Z oznako **SC** so označeni ključni cilji posameznih področij skupnih ciljev. Številčni zapis pri oznaki skupnih ciljev se navezuje na preglednico s skupnimi cilji.

27. 2. 2025 /// 15:45

IME SKUPINE CILJEV

CILJI

Z oznako **O** so označeni obvezni cilji.

Z ležečim tiskom in oznako **I** so označeni izbirni cilji.

- O:** Et plabo. Nam eum fuga. Et explat. Xerro et aut que nihicia doloribus, velisci tatur
I: *Que ommodic aboribust, tesequae nimaionseni arum audit minusda dolum, si venimil itatat. Estinve litatem ut adit quid qui.* **SC** (2.2.2.1)
I: *Quia voluptatur aut od minverum, quas ilis et mint, eature rehenit magnatur aut exceaquam reiunt et omnis nobit vero excepel in nimagnam quat officiam que plaborpore ne culpa eum dolore aut aspicias sanihil moditam re pelias ne veri reperferes solos dolorum, quidit ad qui dolorerun.*
O: Ibus nis auda vendio venis saperum atem quiant aut pre comniscia num at is quoditi ne estinve litatem venis saperum atem quiant. **SC** (1.3.4.2 | 2.1.1.1 | 2.1.2.1 | 2.2.1.1 | 2.2.1.2 | 3.1.3.1 | 5.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak

S krepko označenim besedilom so izpostavljeni **minimalni standardi znanja**.

Z ležečim besedilom so označeni izbirni standardi oz. standardi znanja, ki izhajajo iz izbirnih ciljev.

Dodatne pisave in oznake pri standardih so opredeljene v obvezujočih navodilih za učitelja (npr. podčrtani, M, PTI itd.)

- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.
- Ilcillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repelliam.
- Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.**
- Ut fuga. Nemperum fuga.**
- Ma vellaut quiatio rporore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas
- Omnim ut doluptur, quam consequi.
- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.*
- Ilcillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repelliam.*
- Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.
- Ut fuga. Nemperum fuga.*

TERMINI:

☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint
☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	

9 Nižje poklicno izobraževanje | Sloveščina

Pojmi, ki jih dijak mora poznati oz. razumeti (in/ali znati smiselno uporabljati), lahko pa so navedeni tudi priporočeni pojmi. Nabor (strokovnih) terminov zaokrožuje in dopolnjuje posamezno temo, predstavlja pa informacijo učitelju pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela. Namenjen je navedbi terminologije, ki jo na področju določene teme v določenem obdobju izobraževalne vertikalne usvojijo dijaki.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

Viri in literatura,
ki so vključeni v
posamezno temo.

NASLOV TEME

- » Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Morbi eget ante eget ante hendrerit convallis vitae et purus. Donec euismod dolor sed neque condimentum, at sodales enim interdum. <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

NASLOV SKUPINE CILJEV

- » Etiam, M. (2019). Eget laoreet ipsum. Nulla facilisi.
- » Parum, V. (2025). Sequi blaborest quosam. Seque cus.
- » Morbi P. (2007). Sed ac arcu id velit facilisis aliquet. Nec tincidunt.
- » Eget O. (2010). Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla a ac turpis. Nulla et tempus nunc, vitae scelerisque tellus. Sed in tempus mi, a aliquet quam. Integer ut euismod eros, vel pretium mi. Maecenas sollicitudin.
- » Nunc N. (2023). Morbi suscipit ante quis viverra sollicitudin. Aenean ultricies.
- » Nunc N., Ante A., Sem S. (2015). Nullam congue eleifend magna in venenatis. Ut consectetur quis magna vitae sodales. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Sed A. (2024). Ut aliquet aliquam urna eget laoreet. Fusce hendrerit dolor id mauris convallis, at accumsan lectus fermentum. Nunc bibendum quam et nibh elementum consectetur.

NASLOV SKUPINE CILJEV

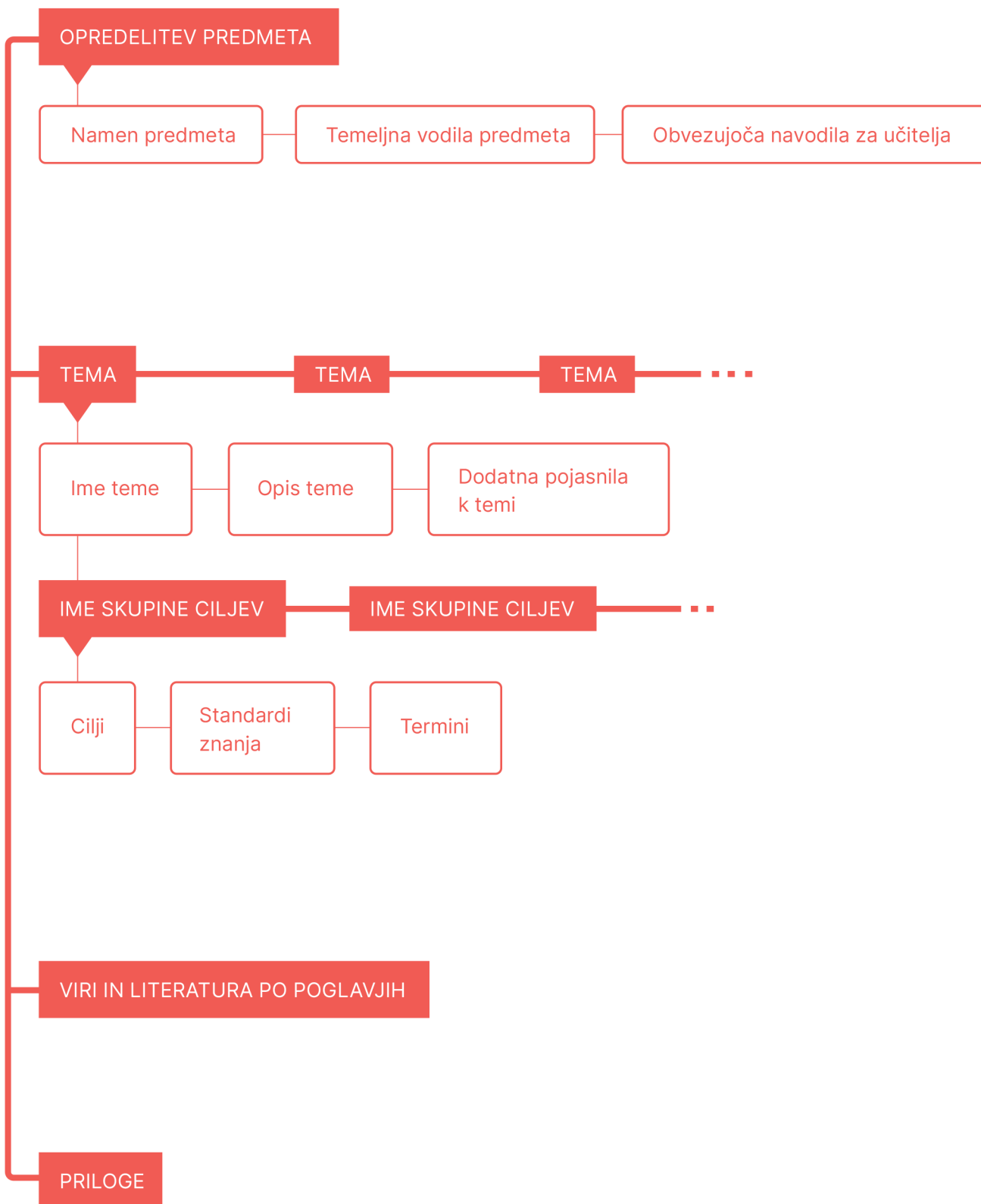
- » Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla, <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Nunc F.: Vivamus quis tortor et ipsum tempor laoreet id quis nunc. Phasellus quis sagittis ligula.
- » Redaktion, 2018. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

Viri in literatura, ki so vključeni
v posamezno skupino ciljev.

Hiperpovezava
do zunanjega vira

KAKO SE ZNAJTI?

STRUKTURA KATALOGA ZNANJ

KAZALO

OPREDELITEV PREDMETA..... 9

Namen predmeta..... 9

Temeljna vodila predmeta 9

Obvezujoča navodila za učitelje 10

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA..... 11

SPORAZUMEVANJE IN BESEDILO 12

Besedilo, besedilne vrste, besedilne skupine 13

Besediloslovje ter sprejemanje, razumevanje
in tvorjenje neumetnostnih besedil 14

SLOVENSKI JEZIK V PROSTORU, DRUŽBI IN ČASU 16

Slovenski jezikovni prostor..... 16

Slovenski jezik v družbi 17

Jezikovne zvrsti 18

Zgodovina slovenskega jezika..... 19

Slovenščina v digitalni dobi 20

JEZIKOVNI SISTEM IN NJEGOVA VLOGA 21

Jezikovne ravnine in univerzalnost jezikovnega
sistema 22

Glasoslovje 23

Besedoslovje..... 24

Besedotvorje 25

Oblikoslovje 26

Skladnja 27

PRAVOPIS IN PRAVOREČJE..... 28

Pravopis..... 29

Pravorečje..... 31

MOTIVACIJSKO BRANJE 32

Branje in interpretacija 33

SLOVENSKA, ISTRSKA SLOVSTVENA FOLKLORA. 34

Slovenska, istrska slovstvena folklor v času in
prostoru..... 34

Sprejemanje in vrednotenje slovstvene
folklore 35

ŽANRI IN ZVRSTI SLOVENSKE KNJIŽEVNOSTI 36

Branje in interpretacija literarnih besedil 37

Odziv na branje..... 38

PREGLED SLOVENSKE KNJIŽEVNOSTI 39

Književnost v prostoru in času 39

Književnost kot besedna umetnost 41

Odziv na branje 42

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH43

Sporazumevanje in besedilo 43

BESEDILO, BESEDILNE VRSTE, BESEDILNE
SKUPINE..... 43

BESEDILOSLOVJE TER SPREJEMANJE,
RAZUMEVANJE IN TVORJENJE
NEUMETNOSTNIH BESEDIL..... 44

Slovenski jezik v prostoru, družbi in času 44

SLOVENSKI JEZIKOVNI PROSTOR..... 44

ZGODOVINA SLOVENSKEGA JEZIKA 44

SLOVENŠČINA V DIGITALNI DOBI 45

Jezikovni sistem in njegova vloga 45

BESEDOSLOVJE..... 45

SKLADNJA 45

Pravopis in pravorečje..... 45

PRAVOREČJE 45

Motivacijsko branje 46

Slovenska, istrska slovstvena folklor..... 46

Žanri in zvrsti slovenske književnosti 46

ODZIV NA BRANJE..... 46

Pregled slovenske književnosti 46

KNJIŽEVNOST V PROSTORU IN ČASU 47

KNJIŽEVNOST KOT BESEDNA UMETNOST .. 47

PRILOGE48

OPREDELITEV PREDMETA

NAMEN PREDMETA

Katalog znanj za slovenščino kot drugi jezik je namenjen slovenščini kot drugemu jeziku na šoli z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre, in sicer v programu srednjega poklicnega izobraževanja. Šola izobražuje tudi v programih srednjega strokovnega in poklicno-tehniškega izobraževanja, za katera obstaja poseben katalog znanj.

V predmetniku srednjega poklicnega izobraževanja je slovenščini kot drugemu jeziku namenjenih 210 ur, polovica ur doseganju ciljev pouka jezika, polovica pa ciljev pouka književnosti. Dokument se vsebinsko navezuje na učni načrt za slovenščino kot drugi jezik v osnovni šoli z italijanskim učnim jezikom na narodno mešanem območju slovenske Istre in je podlaga za katalog znanja, namenjen programu poklicno-tehničnega izobraževanja.

Predmet je namenjen usposabljanju za učinkovito sporazumevanje v slovenskem jeziku, ki je uradni in državni jezik območja šole z italijanskim učnim jezikom. Slovenščina kot drugi jezik je pomemben splošnoizobraževalni predmet, saj se pri njem dijaki z učenjem slovenskega jezika in s spoznavanjem slovenske književnosti usposablajo za uspešno nadaljnje izobraževanje v slovenskem šolskem sistemu, za vstop na trg dela, za strpen in vključujoč medkulturni dialog, za razumevanje lastne in narodne jezikovno-kulturne ter državljanske identitete.

TEMELJNA VODILA PREDMETA

Cilje se uresničuje z jezikovnim in književnim poukom v okviru receptivnih in produktivnih sporazumevalnih dejavnosti (v naravnem in digitalnem okolju) s posebnim ozirom na uporabnosti pridobljenih spoznanj za strokovno področje in po smislu v povezavi z znanjem, pridobljenim pri pouku italijanščine kot učnega jezika.

Dijakovo znanje slovenščine se sistematično nadgrajuje in pogloblja, tudi v povezavi z razvijanjem poklicnih in splošnih kompetenc, to postavlja temelje za vseživljenjsko učenje, kakovostno vključevanje v poklic, strpnost in kultivirano sobivanje z drugimi, tvorno družbeno udejstvovanje, nadaljevanje izobraževanja v slovenskem izobraževalnem sistemu ter spoznavanje in razvijanje pozitivnega odnosa do slovenske književnosti in jezika.

Pri jezikovnem pouku se sledi razvijanju besedilnih in komunikacijskih spretnosti ter skladno s tem tudi uzaveščanju vloge jezikovnosistemskega znanja slovenskega jezika v procesu sporazumevanja (tj. sprejemanja, razumevanja, tvorjenja in vrednotenja besedil). Poleg tega se dijak uči tudi aktivno in odgovorno pridobivati

informacije iz tiskanih in digitalnih medijev ter spozna etične vidike njihove uporabe. Takšno znanje je bistvena prvina (kritične) sporazumevalne zmožnosti in temeljni pogoj za uspešno reševanje problemov na višjih kognitivnih ravneh.

Pouk književnosti se usmerja v razvijanje zmožnosti branja, doživljanja, razumevanja, vrednotenja slovenskih literarnih besedil, pregledno spoznavanje slovenske literarne zgodovine s poudarki na ključnih avtorjih in besedilih ter kritično in ustvarjalno odzivanje na stik s slovensko književnostjo.

OBVEZUJOČA NAVODILA ZA UČITELJE

- » Učitelj cilje predmeta uresničuje z jezikovnim in s književnim poukom v okviru vseh sporazumevalnih dejavnosti: poslušanje, branje, govorjenje in pisanje.
- » Pri pouku se smiselno navezuje na znanje, ki ga dijaki pridobijo pri italijanščini.
- » Izbira (neumetnostna) besedila, ki so tematsko čim bolj povezana s poklicnim področjem.
- » V vsakem letniku izvede eno dolgo branje literarnega besedila v celoti ali več odlomkov pri pouku (tema Motivacijsko branje).
- » V 1. in 2. letniku obravnava književnost po tematskih sklopih, v 3. letniku pa po literarnozgodovinskem principu.
- » Ob literarnozgodovinskih temah (v 3. letniku) obravnava po eno literarno delo oz. odlomek iz vsake vrstice v tabeli.
- » Upošteva oznake učnega načrta: **O** - obvezni cilji, **ležeči tisk** in **I** - izbirni cilji, **SC** - skupni cilj, **krepi tisk** - minimalni standardi znanja.

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA

SPORAZUMEVANJE IN BESEDILO

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema vključuje pridobivanje znanja s področja besedilnih vrst, besedilnih skupin in besediloslovja nasploh ter praktično sprejemanje, razumevanje in tvorjenje neumetnostnih besedil. Dijak dobiva motivacijo in spretnosti s področja razvijanja bralne pismenosti, hkrati razvija svojo (kritično) sporazumevalno zmožnost, v povezavi z njo pa tudi besediloslovno, metajezikovno, skladenjsko, oblikoslovno in besedoslovno zmožnost.

OBVEZNE BESEDILNE VRSTE

opisovanje	opis osebe, opis postopka (navodilo za varno uporabo naprave, recept, poročilo o dogodku), poklica, rastline, igre, športa, predmeta, življenja vrstnikov ali drugih oseb, predstavitev svojih poklicnih načrtov
argumentacija	oglaševalska besedila (reklama), predstavitev dogodka in svojega mnenja o njem, komentarji o različnih temah (tudi s področja stroke)
razlaganje	razlaga (npr. o pomenu opravljanja domačih nalog za posameznikov razvoj)
pripovedovanje	vrste pripovedi: realne, fantazijske, o doživetjih, o življenju osebe, o dogodku
medijska besedila	pogovor, novica, vremenska napoved
uradovna besedila	obrazci in sezname različnih vrst
besedila kot (hkratno) dejanje	vabilo, opravičilo, prošnja, zahvala, pritožba, obvestilo, nasvet (strokovnjaka)
govorjena besedila	govorni nastop, vrste pogovorov (osebni, telefonski, spletni), in sicer prepričevalni, pogajalni pogovor

IZBIRNE BESEDILNE VRSTE

	audio- in videoposnetki ter druge spletne vsebine, ki obravnavajo aktualne teme v poklicu (npr. spletni seminar/webinar, razlagalni videoposnetek, kratka predstavitev poslovne ideje/pitch, podcast)
	predstavitev doživetja (npr. dela na praksi), opis države/naprave, sožalje

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Ob temi je mogoče razvijati tudi dve digitalni kompetenci s področja informacijske pismenosti:

- » brskanje po podatkih, iskanje, filtriranje podatkov, informacij in drugih vsebin **SC** (4.1.1.1);
- » vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin **SC** (4.1.2.1).

Pri načrtovanju dela s kompleksnejšimi besedili (s področja trajnostnega razvoja ipd.) je ključno, da učitelj izbere ustrezna besedila, ki so prilagojena starosti, interesom in recepcijski zmožnosti dijakov, in (če je mogoče) tudi poklicu, za katerega se dijak izobražuje. Ko je besedilo ustrezno, je dijak bolj motiviran za sprejemanje besedila. Ob tem učinkoviteje usvaja značilnosti besedilnih vrst ter razvija svojo (kritično) sporazumevalno zmožnost pri poklicnem delovanju in tudi širše. Ob tem naj čim pogosteje razmišlja tudi o pomenu bralne pismenosti za delovanje v poklicnem življenju in družbi nasploh.

SC (1.1.1.1) **SC** (3.1.5.1) **SC** (3.3.1.2)

BESEDILO, BESEDILNE VRSTE, BESEDILNE SKUPINE

CILJI

Dijak:

O: obravnava obvezne besedilne vrste in tiste, ki so ključne za uspešno poklicno delovanje;

SC (1.1.1.1 | 2.2.2.1 | 2.3.1.1)

O: prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja o besedilnih vrstah v novih (poklicnih) situacijah.

SC (5.3.5.3)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **razvrsti neumetnostno besedilo glede na vrsto;** pri tem uporablja strokovne termine iz tega kataloga znanj;
- » **sprejema in tvori obvezne besedilne vrste;**
- » **opiše in pojasni namen danega besedila.**

TERMINI

- vrste besedil: neumetnostno, umetnostno, praktičnosporazumevalno, medijsko, strokovno, uradnovalno besedilo
- zasebno, javno
- neuradno, uradno
- neformalno, formalno
- govorno, zapisano
- opis osebe
- reklama
- predstavitev
- pripoved
- vremenska napoved
- obrazec (tudi s poklicnega področja)
- seznam
- vabilo
- opravičilo
- prošnja
- zahvala
- pritožba
- nasvet
- novica
- obvestilo

BESEDILOSLOVJE TER SPREJEMANJE, RAZUMEVANJE IN TVORJENJE NEUMETNOSTNIH BESEDIL

CILJI

Dijak:

O: dejavno spoznava besediloslovje slovenskega jezika ter njegovo vlogo pri boljšem tvorjenju in sprejemanju enogovornih in dvogovornih besedil;

O: dejavno razvija zmožnost sprejemanja, razumevanja in tvorjenja neumetnostnih besedil (tudi večkodnih) ob upoštevanju dejavnikov sporazumevanja (vključno s poklicnimi okoliščinami in specifikami digitalnih okolij), jezikovnih in nejezikovnih kodov ter lastnosti posameznih besedilnih vrst;

SC (3.3.4.3 | 5.3.5.3)

O: uporablja učinkovite strategije za sprejemanje in tvorjenje neumetnostnih besedil;

SC (3.1.4.2)

O: uporablja tiskane in druge informacijske vire;

SC (4.1.1.1)

O: vrednoti svojo zmožnost sprejemanja, razumevanja in tvorjenja besedil ter na podlagi povratnih informacij načrtuje, kako bi jo izboljšal.

SC (3.1.3.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **tvori in sprejema** besedilne vrste, predpisane v tem katalogu znanj;
- » **zna napisati neumetnostno besedilo z ustrezno notranjo in zunanjo zgradbo (uvod, jedro, zaključek, odstavki);**
- » **v danem besedilu prepozna in poimenuje** dejavnike sporazumevanja (udeležence, okoliščine, jezik, namen, temo, prenosnik);
- » dano besedilo opredeli kot **neumetnostno - umetnostno, zasebno - javno, neuradno - uradno, govorjeno - zapisano;**
- » **uporablja** vrsti besedila ustrezne slogovne postopke (načine razvijanja teme): **pripovedovanje, opisovanje, razlaganje, argumentiranje, obveščanje;**
- » določi sporočevalčev namen besedila;
- » **pojasni svoje razumevanje večkodnega besedila (v povezavi s poklicnim področjem);**
- » izbira in prepozna jezikovne in nejezikovne znake ter njihovo součinkovanje pri ustvarjanju pomena;

» dano besedilo opredeli kot praktičnosporazumevalno, medijsko, strokovno (znanstveno, poljudnoznanstveno), uradno, subjektivno, objektivno.

TERMINI

◦ jezik (besedni/nebesedni) ◦ namen besedila ◦ družbena vloga udeležencev sporazumevanja ◦ tema besedila ◦ prenosnik (slušni, vidni) ◦ slogovni postopki: pripovedovanje, opisovanje, razlaganje, utemeljevanje/argumentacija, obveščanje ◦ dejavniki sporazumevanja (udeleženci, okoliščine) ◦ vrste besedil (neumetnostno besedilo, umetnostno besedilo, uradno besedilo, zasebno besedilo, javno besedilo, neuradno besedilo, uradno besedilo, neformalno besedilo, formalno besedilo, govorjeno besedilo, zapisano besedilo, subjektivno besedilo, objektivno besedilo)

SLOVENSKI JEZIK V PROSTORU, DRUŽBI IN ČASU

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema zajema značilnosti slovenskega jezikovnega prostora, pomen prvega jezika in vloga drugega jezika v dvojezični in večjezični družbi, jezikovne zvrsti in okoliščine za njihovo rabo, zgodovino slovenskega jezika ter posebnosti slovenščine v digitalnem okolju. Dijak ima jasno predstavo o razmerjih med jeziki ter o vlogi jezika okolja, prvega jezika in tujih jezikov, ve, da je slovenščina lahko tudi prvi ali tuji jezik ter da je jezik v digitalnem okolju, in to upošteva v vsakdanjem življenju. S tem razvija in krepi svojo jezikovno, narodno in državljansko zavest, spoštovanje in naklonjenost do drugih jezikov in narodov ter digitalno in medkulturno zmožnost.

SLOVENSKI JEZIKOVNI PROSTOR

CILJI

Dijak:

●: uzavešča značilnosti slovenskega jezikovnega prostora, vključno z jeziki, ki ga obkrožajo.

SC (1.2.1.1 | 1.2.1.5)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » prostorsko umesti slovenski jezik (kje vse se govori in kateri jeziki ga obkrožajo);
- » opiše vlogo italijanščine v delu slovenske Istre in madžarščine v delu Prekmurja;
- » opiše vlogo slovenščine po svetu;
- » opiše vlogo drugih jezikov v Republiki Sloveniji, tudi jezika romskih skupnosti in priseljencev.

SLOVENSKI JEZIK V DRUŽBI

CILJI

Dijak:

O: razvija zavest o slovenskem jeziku v družbi in jezikih v družbi nasploh, ob tem krepi svojo državljanstvo zavest, razume in sprejema jezikovne pravice in dolžnosti kot osnovno, vsem državljanom skupno etiko (moralo), ki uveljavlja vrednote spoštovanja človekovega dostojanstva, pravičnosti, resnice, zakona, nediskriminacije in strpnosti.

SC (3.3.1.2 | 3.3.4.1 | 1.2.1.1 | 1.2.1.5)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» **pojasni, kakšno vlogo, funkcijo in status ima (lahko) slovenščina v Republiki Sloveniji in slovenskem zamejstvu, Evropski uniji in izseljenstvu;** **SC** (1.2.1.1)

» **pojasni, kdo v njegovem okolju govori slovenščino kot materni jezik, kdo kot jezik okolja in za koga je slovenščina tuji jezik.** **SC** (1.2.3.2)

TERMINI

- slovenščina v Republiki Sloveniji: kot materni jezik, jezik okolja, državni jezik, uradni jezik
- slovenščina v slovenskem zamejstvu: kot materni jezik, jezik okolja, uradni jezik
- slovenščina kot uradni jezik v Evropski uniji
- prvi, drugi, tuji jezik
- slovenščina v izseljenstvu in zdomstvu

JEZIKOVNE ZVRSTI

CILJI

Dijak:

🟢: spoznava jezikovne zvrsti, njihove značilnosti in okoliščine ter ustreznost njihove rabe.

🔴 (1.1.5.1 | 3.3.1.2 | 3.1.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » poimenuje zvrsti slovenskega jezika in jih ponazori s primerom;
- » besedila tvori v najustreznejši zvrsti glede na okoliščine;
- » poimenuje značilnosti **najstniškega slenga in žargona** ter **ju** ponazori s primeri;
- » presodi ustreznost lastne rabe jezikovnih zvrsti glede na dane okoliščine.

TERMINI

◦ knjižni jezik ◦ pogovorni jezik ◦ narečje ◦ sleng ◦ žargon

ZGODOVINA SLOVENSKEGA JEZIKA

CILJI

Dijak:

- : spoznava osnovne jezikovne družine v Evropi in njihove pomembnejše jezike;
- : spoznava razvoj slovenščine v posameznih obdobjih in pisave.
- SC (1.3.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » našteje osnovne jezikovne družine v Evropi;
- » zgoščeno pripoveduje o zgodovini slovenskega jezika;
- » predstavi vlogo pomembnih posameznikov ter pomen slovenske slovnice, slovarja in pravopisa.

TERMINI

- jezikovne družine
- gajica

SLOVENŠČINA V DIGITALNI DOBI

CILJI

Dijak:

- : spoznava prisotnost slovenščine v operacijskih sistemih, aplikacijah, na najrazličnejših napravah, spletnih straneh, pri pretočnih storitvah ipd. ter razmišlja o pomenu izbire jezika pri njihovi uporabi;
 - : prepozna in ocenjuje potrebe po uporabi jezikovnotehnoloških orodij, virov, vsebin za učenje slovenščine, izbira in uporablja digitalna orodja in jih prilagaja lastnim potrebam.
- SC (4.5.2.1 | 5.3.5.3)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » opiše pojavnost slovenščine v spletnih okoljih;
- » zna rešiti jezikovni problem (pri učenju slovenščine) z uporabo spletne jezikovne tehnologije, orodja ali priročnika.

TERMINI

- jezikovni portal
- spletni slovar
- jezikovne tehnologije
- prevajalnik

JEZIKOVNI SISTEM IN NJEGOVA VLOGA

OBVEZNO

OPIS TEME

Dijak spozna jezikovne ravnine slovenščine kot sistem, kar mu pomaga pri učenju slovenščine oz. razvijanju svoje jezikovne zmožnosti. Hkrati pridobiva metajezikovno znanje in razumevanje univerzalnosti opisa jezika kot sistema. Pri tem mu lahko pomaga jezikovnosistemska znanje italijanščine kot prvega jezika. Spoznavanje glasoslovne, besedoslovne, besedotvorne, oblikoslovne in skladenjske ravnine slovenskega jezika je namenjeno razvijanju sporazumevalnih zmožnosti v slovenščini, zmožnosti sprejemanja, tvorjenja, razumevanja in vrednotenja besedil v slovenščini.

Cilji, standardi znanja in vsebine se pri tej temi vertikalno nadgrajujejo iz osnovne šole (z italijanskim učnim jezikom). Naravnani so v uporabnost pridobljenih spoznanj tako pri poklicnem delovanju v slovenskem jezikovnem okolju kot tudi pri nadaljevanju izobraževanja v Republiki Sloveniji in v vsakdanjem življenju.

Dijak naj znanje s področja jezikovnih ravnin razvija dejavno (tj. ob sprejemanju in tvorjenju besedil); besedila naj bodo vezana tudi na poklicno področje, ko je po učiteljevi avtonomni presoji to smiselno. Teoretično znanje mora biti zato usmerjeno v praktično rabo ob besedilih raznih vrst, učenja definicij na pamet pa se je najbolje izogibati, ko je le možno.

JEZIKOVNE RAVNINE IN UNIVERZALNOST JEZIKOVNEGA SISTEMA

CILJI

Dijak:

○: dopolnjuje svoje poznavanje jezikovnih ravnin in ob tem povezuje svoje poznavanje jezikovnega sistema in njegove vloge v logično zaokroženo celoto;

○: jezikovni sistem razume kot univerzalni pojmovni aparat za opis katerega koli jezika.

SC (1.1.3.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» po opazovanju besedila, povedi, stavka in besede predstavi svoje ugotovitve z vidika različnih jezikovnih ravnin.

TERMINI

◦ jezikovna ravnina ◦ glasoslovje ◦ besedotvorje ◦ besedoslovje ◦ oblikoslovje ◦ skladnja ◦ besediloslovje

GLASOSLOVJE

CILJI

Dijak:

○: dejavno spoznava glasoslovje slovenskega jezika.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » opiše knjižno izreko glasov v besedah;
- » ustrezno prebere besedilo z označenimi naglašeni samoglasniki;
- » glasove zapiše pravopisno ustrezno.

TERMINI

- glas ○ samoglasnik ○ ozki e ○ ozki o ○ široki e ○ široki o ○ soglasnik ○ zvočnik ○ nezvočnik ○ zveneči
- nezveneči ○ naglasno znamenje

BESEDOSLOVJE

CILJI

Dijak:

- : dejavno spozna besedoslovje slovenskega jezika;
- : uporablja jezikovne portale ter spozna knjižne jezikovne priročnike.
- SC (4.1.1.1 | 5.3.5.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » izbere besedilu in okoliščinam ustrezne besede;
- » predstavi pomene dane večpomenske besede;
- » dani besedi najde sopomenko, protipomenko, nadpomenko, podpomenko, besede iz iste besedne družine in iz istega tematskega polja;
- » razloži stalno besedno zvezo, frazem;
- » uporabi ustrezne spletne in tiskane jezikovne priročnike.

TERMINI

- besedna družina ◦ enopomenka ◦ večpomenka ◦ sopomenka ◦ protipomenka ◦ nadpomenka
- podpomenka ◦ stalna besedna zveza ◦ frazem ◦ pregovor ◦ nezaznamovano ◦ zaznamovano ◦ domače
- prevzeto ◦ slovar ◦ splošni slovar

BESEDOTVORJE

CILJI

Dijak:

○: dejavno spozna besedotvorje slovenskega jezika.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» samostojno tvori besede iz netvorjenk;

» loči tvorjenke od netvorjenk.

TERMINI

○ tvorjenka ○ netvorjenka ○ koren ○ besedotvorno obrazilo ○ predpona

OBLIKOSLOVJE

CILJI

Dijak:

O: dejavno spoznava oblikoslovje slovenskega jezika in pri tem razvija zmožnost sprejemanja, razumevanja in tvorjenja neumetnostnega besedila.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » dano jezikovno prvino poimenuje s strokovnim izrazom in predstavi njene oblikoslovne lastnosti; pri tem uporablja jezikoslovne izraze, navedene v tem katalogu znanj;
- » **tvori oblikoslovno pravilna besedila.**

TERMINI

- besedne vrste ◦ samostalnik ◦ pridevnik ◦ števniki ◦ zaimki ◦ glagoli ◦ prislovi ◦ predlogi ◦ vezniki
- členek ◦ medmet ◦ osnova ◦ končnica ◦ sklanjanje ◦ spreganje ◦ spol ◦ sklon ◦ oseba ◦ število ◦ čas
- stopnjevanje pridevnika ◦ osnovnik ◦ primernik ◦ presežnik ◦ glavni števniki ◦ vrstilni števniki ◦ osebni zaimki
- povratni osebni zaimki ◦ svojilni zaimki ◦ kazalni zaimki ◦ vprašalni zaimki ◦ krajevni prislovi
- časovni prislovi ◦ načinovni prislovi ◦ nakloni ◦ edninski samostalniki ◦ množinski samostalniki ◦ opisno stopnjevanje
- stopnjevanje z obrazili ◦ svojilni zaimki ◦ povratni svojilni zaimki ◦ oziralni zaimki
- nedoločniki ◦ namenilniki

SKLADNJA

CILJI

Dijak:

O: dejavno spozna skladnjo slovenskega jezika in pri tem razvija zmožnost sprejemanja, razumevanja in tvorjenja besedila.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » se vpraša po danih delih povedi ter tvori pomensko in oblikovno ustrezne vprašalne povedi,
- » dopolni eno- in dvostavčne povedi s pomensko in oblikovno ustreznimi deli,
- » stavke povezuje z ustreznimi vezniki na podlagi prepoznanih razmerij (ki jih ne poimenuje),
- » pretvori premi govor v odvisnega in obratno ter pri tem upošteva pravopisna pravila,
- » določi število stavkov v povedi ter število povedi v besedilu in utemelji svojo odločitev,
- » loči enostavčne povedi od dvostavčnih;
- » tvori skladenjsko pravilna besedila in povedi.

TERMINI

◦ stavek ◦ osebek ◦ povedek ◦ predmet ◦ prislovno določilo ◦ poved ◦ enostavčna poved ◦ dvostavčna poved ◦ zložena poved ◦ premi govor ◦ odvisni govor ◦ dobessedni navedek ◦ spremni stavek ◦ prilastek
 ◦ glavni stavek ◦ odvisni stavek ◦ priredje ◦ podredje
 ◦ osebkov/predmetni/prilastkov/krajevni/časovni/načinovni/vzročni/namerni (izbirno)/pogojni (izbirno)/dopustni odvisnik (izbirno)

PRAVOPIS IN PRAVOREČJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Dijak nadgrajuje znanje pravopisa in pravorečja slovenskega knjižnega jezika, ki ga je pridobil v osnovni šoli. S tem krepi svoje zavedanje o zakonitostih zapisanega ali govorjenega besedila in tudi samozavest ob sprejemanju, razumevanju, doživljanju, vrednotenju in tvorjenju besedil v slovenskem knjižnem jeziku za najrazličnejše življenjske potrebe in pri poklicnem delovanju.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Dijak usvojeno pravopisno in pravorečno zmožnost praktično izkazuje v rabi in znanje nadgrajuje tako, da je težišče na postopnem, sistematičnem in osmišljenem spoznavanju, usvajanju in utrjevanju pravopisnih pravil, na čim samostojnejši uporabi pravopisnih priročnikov v knjižni, spletni obliki ter prepoznavanju in odpravljanju pravopisnih napak v svojih besedilih in v besedilih drugih.

Dijak povezuje znanje s področja pravopisa in pravorečja z vsemi (jezikovnimi in književnimi) temami v katalogu znanj in z vsebinami katalogov znanj drugih predmetov.

Učitelj naj dijakovo pravopisno zmožnost vrednoti ob različnih besedilih tako, da načrtovanje pouka smiselno poveže tudi z drugimi temami iz tega kataloga znanj (npr. s temo Sporazumevanje in besedilo).

 (1.1.1.1) (1.1.5.1)

PRAVOPIS

CILJI

Dijak:

- : dejavno in problemsko nadgrajuje znanje slovenskega pravopisa;
- : besedilo pravilno zapisuje;
- : prepozna pravopisne napake v zapisu in jih odpravlja.
- SC (5.3.5.3)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » ustrezno rabi same velike tiskane črke;
- » v besedah pravilno zapisuje glasove in glasovne sklope;
- » piše predlog ločeno od besede;
- » izbere pravilno različico predlogov z/s in k/h;
- » piše nikalnico »ne« ločeno od glagola;
- » pravilno piše glavne in vrstilne števnik s številkami in z besedami;
- » pravilno piše eno- in večbesedna lastna imena bitij, zemljepisna lastna imena in stvarna lastna imena;
- » pravilno piše imena prebivalcev krajev, držav, pokrajin, celin;
- » pravilno piše svojilne pridevnike, izpeljane iz lastnih imen bitij;
- » pravilno piše vrstne pridevnike, izpeljane iz zemljepisnih lastnih imen;
- » pravilno piše splošna (občna) poimenovanja, nastala iz lastnih imen;
- » pravilno piše imena praznikov, jezikov, pripadnikov ras, zgodovinskih obdobj in dogodkov, pripadnikov obdobj, gibanj, nazorov in strank;
- » pravilno uporablja končna ločila (piko, vprašaj, klicaj) v eno- in večstavčnih povedih; pravilno uporablja vejico pri zvalniku, naštevanju besed in besednih zvez ter med stavki (pred ki, ko, ker, da, če);
- » pravilno piše poimenovanja imen barv oz. njihovih odtenkov;
- » pravilno zapisuje sklope;
- » pravilno uporablja vejico pri naštevanju, v večstavčnih povedih;

- » **pravilno uporablja ločila in veliko začetnico v premem govoru** (s spremnim stavkom pred dobrednim navedkom ali za njim);
- » pravilno uporablja oklepaj;
- » **pravilno piše krajšave;**
- » pravilno zapisuje v preglednicah, grafih in naštevah v stolpcih;
- » **ustrezno členi besedilo na odstavke;**
- » ustrezno navaja vire na koncu besedila;
- » **piše čitljivo;**
- » **uporablja pravopisne priročnike v tiskani in spletni obliki;**
- » **v svojih besedilih in v besedilih drugih prepozna pravopisne napake ter jih odpravi.**

TERMINI

- velika in mala začetnica ◦ ločila ◦ pisanje skupaj, narazen, z vezajem ◦ zapisovanje glasov ◦ krajšave
- prevzete besede in besedne zveze ◦ deljenje besed

PRAVOREČJE

CILJI

Dijak:

- nadgrajuje znanje o izreki knjižne zvrsti slovenskega jezika;
- knjižno izreko ločuje od neknjižne;
- govori knjižno.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » med govornim nastopanjem oz. v javnem govornem položaju govori knjižno;
- » prepozna svojo in tujo neknjižno izreko besed in povedi ter pojasni odstopanja od knjižnega jezika.

MOTIVACIJSKO BRANJE

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema obsega branje književnih besedil v celoti ali daljših odlomkov pri pouku v 1. in 2. letniku. Pri branju književnih besedil naj bo v ospredju predvsem doživljanje prebranega, čustveno in domišljjsko vživljanje v literarne svetove, uživanje v branju in razvijanje samozaupanja v lastno zmožnost literarnega branja.

Bere se lahko katero od spodnjih besedil, in sicer **po eno v 1. in 2. letniku**.

Predlogi za branje pri pouku

A. Ingolič: Gimnazijka
I. Karlovšek: Gimnazijec/Pobeg
T. Golob: Zlati zob
J. Mušič: Zgodbe o Prešernu
I. Androjna: Modri otok
I. Sivec: Modra vrtnica
J. Vidmar: Mama ne sme izvedeti
S. Pregl: Srebro iz modre špilje
M. Fritz Kunc: Janov krik
N. Kodrič Filipič: Na drugi strani/Fronta/Povej mi po resnici/Solze so za luserje
B. Gorenc - Pižama in J. Vukotič: Reformatorji v stripu
B. Gorenc - Pižama in Tanja Komadina: Moj lajf
V. Möderndorfer: Kit na plaži
N. Konc Lorenzutti: Gremo mi v tri krasne
E. Flisar: Poglej skozi okno
S. Kopinšek: Ljubezenske
S. Tratnik: Ava
D. Muck: Hči lune
I. Velikonja: Življenje brez psa
A. Rozman - Roza: Živalska kmetija
F. Rudolf: Kam je mama šla?
D. Zupan: Leteči mački
F. Milčinski: Kravji zvonec (Gospod Fridolin Žolna in njegova družina)

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

SC (3.1.3.3) SC (5.2.2.1) SC (3.1.1.1) SC (1.3.4.1) SC (1.3.1.1) SC (1.2.2.1)

BRANJE IN INTERPRETACIJA

CILJI

Dijak:

○: bere ali posluša zvočne knjige slovenske književnosti, prebrano razume in vrednoti;

SC (1.1.4.1)

○: razvija pozitivno podobo o sebi kot bralcu, tako da spozna in uporablja raznolike bralne strategije ter uravnava svoja čustva, ki se porajajo ob (zahtevnejšem) literarnem branju;

SC (3.1.2.1 | 3.1.2.3 | 3.1.2.2)

○: razvija lastne sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo.

SC (1.1.5.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» obnovi prebrano;

» predstavi svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje celotnega književnega besedila v obsegu vsaj 120 besed;

» v zvezi s prebranim se smiselno odziva na učiteljeva vprašanja;

» izrazi svoje mnenje o prebranem in ga utemelji.

SLOVENSKA, ISTRSKA SLOVSTVENA FOLKLORA

OBVEZNO

OPIS TEME

Dijak spozna slovensko in istrsko slovstveno folkloro kot umetnost govornega/petega jezika oziroma narečij, književna besedila kot rezultat duha dobe (odražajo čas in prostor nastanka) ter ljudsko slovstvo kot nevezano na čas in prostor (številne sočasne različice, vplivi na književna besedila, tudi sodobna, npr. besedila S. Makarovič, M. Tomšiča, N. Štok Vojska).

Obravnava se po eno besedilo iz vsakega sklopa.

Lepa Vida/Rošlin in Verjanko/Al me boš kaj rada imela

Marožo pride po svojo pupo/M. Tomšič: Začarana hiša in druge istrske pravljice/N. Štok Vojska: Istrske štorjice/Zakaj je morje slano

S. Makarovič: Zeleni Jurij/Kolovrat

SLOVENSKA, ISTRSKA SLOVSTVENA FOLKLORA V ČASU IN PROSTORU

CILJI

Dijak:

- spozna, kako in kje nastaja slovenska oz. istrska slovstvena folkloro;
- spozna besedila slovenske in istrske slovstvene folklore v (dveh) različicah.

TERMINI

- (istrska) slovstvena folkloro

SPREJEMANJE IN VREDNOTENJE SLOVSTVENE FOLKLORE

CILJI

Dijak:

- O:** posluša, bere in interpretira besedila slovstvene folklore ter sodobno slovensko in istrsko književnost s folklornimi motivi/lik;
 - O:** opazuje in opisuje folklorne motive, like;
 - O:** intuitivno in/ali zavestno vzpostavlja odnos do slovenske in istrske kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepoznava lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega;
- SC** (3.3.1.1 | 1.3.1.1 | 3.3.4.2)
- I:** *v folklornem dogodku in situ opazuje odnos med pripovedovalcem/pevcem in naslovnikom ter uživa v ustvarjalnosti.*
- SC** (3.3.4.1 | 1.3.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **obnovi besedilo slovenske ali istrske slovstvene folklore ter besedilo sodobne slovenske ali istrske književnosti s folklornimi motivi/lik;

 - » prepozna, poimenuje in opiše folklorne motive/like v sodobni slovenski/istrski poeziji/sodobni istrski kratki prozi;
 - » v krajšem pisnem ali ustnem besedilu pojasni, kakšno se mu zdi spoznano besedilo slovstvene folklore.**

TERMINI

- istrsko folklorno besedilo v slovenskem jeziku
- ljudski motiv
- ljudski lik

ŽANRI IN ZVRSTI SLOVENSKE KNJIŽEVNOSTI

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema zajema tematsko in zvrstno-žanrsko obravnavo literarnih del iz različnih obdobij slovenske književnosti, s poudarkom na sodobnih besedilih. Dijak bere, razume in doživlja odlomke ali (krajša) cela besedila in ob tem razvija svojo literarno zmožnost ter pridobiva temeljno književno znanje o literarnih zvrsteh in žanrih.

Tematski sklopi (v 1. in 2. letniku po en ali dva tematska sklopa oziroma najmanj po 6 besedil v 1. in 2. letniku)

Potopis - M. Tomšič: Šavrinke, S. Porle: Črni angel, varuh moj, T. Križnar: Nube, A. Karlin: Samotno potovanje, I. Cankar: S poti

Ljubezen - F. Lainšček: Ne bodi kot drugi, S. Makarovič: Romanca o žabah, P. Glavan: Pravzaprav (iz zbirke Gverilci), T. Pavček (eno iz zbirke Majnice), L. Novy: Ogenj, J. Menart: Nežnost v mraku, D. Kette: Na trgu

Domovina, jezik - M. Komelj: Ko pišem nekomu (Nenaslovljiva imena), M. Haderlap: Angel pozabe, F. Bevk: Kaplan Martin Čedermac, O. Župančič: Z vlakom, F. Prešeren: Zdravljica

Drugačnost, samota - A. Mugerli: Pust (Čebelja družina), S. Pavček: Na valovih, D. Potočnjak: Za naše mlade dame, F. Milčinski - Ježek: Butalski gasilci, I. Minatti: Nekoga moraš imeti rad, E. Kocbek: Molitev; F. Milčinski - Ježek: N. N. in črna pega čez oči, S. Jenko: Tilka

Avtobiografija - M. Krese: Vsi moji božiči, E. Flisar: Čarovnikov vajenec, B. Gorenc - Pižama in T. Komadina: Moj lajč, L. Kovačič: Otroške stvari, A. Rebula: Duh velikih jezer

Kriminalno pripovedništvo - T. Golob: Jezero, L. Prenner: Neznani storilec, M. Novak: Cimre, B. Gradišnik: Nekdo drug

Dramatika in gledališče - po izbiri eno dramsko besedilo in ena gledališka predstava (obisk gledališča)

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Vsebina književnega pouka ob tematskih sklopih naj obsega približno 40 % pesniških in 60 % pripovednih besedil oz. po učiteljevi presoji tudi odlomek iz kakšnega dramskega besedila (po učiteljevi izbiri). Dramatiko je bolje spoznati izkušensko z ogledom gledališke predstave. Izhodišče obravnave naj bo najsodobnejše besedilo oz. tisto, s katerim bo učitelj najlažje pritegnil dijakovo pozornost.

BRANJE IN INTERPRETACIJA LITERARNIH BESEDIL

CILJI

Dijak:

○: bere ali posluša branje literarnih del ali odlomkov iz daljših literarnih del ter izraža svoje razumevanje in doživljanje prebranega;

SC (1.3.1.1 | 3.1.1.1)

○: o prebranem se zna pogovarjati s sošolci in učiteljem;

○: razume vsebino literarnih besedil;

○: prepozna umetniške prvine v obravnavanih besedilih;

○: smiselno uporablja nekaj temeljnih strokovnih izrazov;

SC (1.1.2.1)

○: primerja besedila tematskega sklopa in pojasnjuje svoja spoznanja.

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» obnovi prebrano besedilo;

» pojasni, o čem govori besedilo;

» v danem literarnem delu prepozna kakšno umetnostno prvino in jo poimenuje s strokovnim izrazom.

TERMINI

○ avtor ○ pripovedovalec ○ lirski subjekt ○ tema ○ sporočilo ○ dogajanje ○ književna oseba ○ dogajalni prostor ○ dogajalni čas ○ zgodba ○ obnova ○ metafora ○ primera ○ poosebitev ○ rima ○ ponavljanje ○ kitica ○ verz ○ literarna zvrst ○ žanr

ODZIV NA BRANJE

CILJI

Dijak:

- O:** zna pisno in/ali ustno izraziti svoje mnenje o obravnavanem besedilu in ga zagovarjati;
- O:** opiše podobnosti in razlike med obravnavanimi besedili;
- O:** govorno nastopa o obravnavanih ali izbirnih literarnih besedilih (recitira, interpretativno ali zgolj smiselno bere);
- O:** pri morebitnih težavah v zvezi s poukom književnosti (razumevanje, [ne]znanje jezika ipd.) poišče ustrezno pomoč posameznika (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjaka ...);
SC (5.2.4.2)
- I:** literarno (po)ustvarja v različnih (tudi digitalnih) medijih, ob tem uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih;
SC (4.3.1.1 | 1.3.4.1)
- I:** spremlja medijske predelave obravnavanih literarnih besedil.
SC (1.3.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » **tvori krajše pisno/ustno besedilo, v katerem izrazi svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje literarnega dela, v obsegu najmanj 120 besed;**
- » ustno ali pisno zna pojasniti, zakaj obravnavano besedilo je ali ni aktualno;
- » v eni ali dveh prvinah primerja dve obravnavani besedili.

PREGLED SLOVENSKE KNJIŽEVNOSTI

OBVEZNO

OPIS TEME

Pregled slovenske književnosti predstavlja osnovno, a sistematično literarnovedno znanje o slovenski književnosti od Prešerna do sodobnosti, ki naj bi postalo temeljni argument dijakovega odnosa do slovenske književnosti in kulture. Dijak spozna literarnozgodovinski okvir posameznih besedil s spodnjega seznama, informativno pa tudi srednji vek, protestantizem in razsvetljenstvo, bere in interpretira odlomke iz izbranih obveznih literarnih del ter se nanje kritično, vrednotenjsko ali poustvarjalno odziva.

Pregled slovenske književnosti (v 3. letniku, obravnava se po eno besedilo iz vsakega sklopa)

F. Prešeren: Krst pri Savici (Uvod)/Slovo od mladosti/O, Vrba!/Nezakonska mati/Zdravljica

I. Tavčar: Cvetje v jeseni/Med gorami

I. Cankar: črtica iz zbirke Moje življenje/dramsko besedilo po izbiri

S. Kosovel: ena impresionistična pesem po izbiri

C. Kosmač: Sreča/L. Kuhar – P. Voranc: Samorastniki

T. Pavček: Pesem o zvezdah/M. Vidmar: Ne bojim se tvoje bližine

Eno besedilo predlaganih avtoric po izbiri: J. Turnograjska, L. Pesjak, P. Pajk, Z. Kveder, M. Mihelič, S. Makarovič (lahko v 1., 2. ali 3. letniku)

KNJIŽEVNOST V PROSTORU IN ČASU

CILJI

Dijak:

- spozna literarnozgodovinska obdobja in ključne literarne pojave;
- razvije stališče do slovenske književnosti, umetnostnega jezika in kulture ter to pojasni.
- SC (1.3.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » poimenuje literarnozgodovinsko obdobje in ključni/e literarni/e pojav/e;
- » pisno ali ustno opiše pomen literarnozgodovinskega obdobja (zlasti romantike, med romantiko in realizmom, moderne) za razvoj slovenske književnosti in zanj osebno.

TERMINI

- pismenstvo ◦ reformacija ◦ razsvetljenje ◦ romantika ◦ med romantiko in realizmom ◦ moderna
- slovenska književnost prve polovice 20. stoletja

KNJIŽEVNOST KOT BESEDNA UMETNOST

CILJI

Dijak:

○ sprejema književna besedila, jih doživlja, vrednoti in predstavlja ter spoznava avtorjevo življenje in delo ter njegov čas;

○ aktualizira sprejeto književno besedilo.

SC (2.1.3.1 | 2.1.1.1 | 2.3.1.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» izkaže doživljanje, razumevanje in vrednotenje književnega besedila z odgovori na vprašanja.

ODZIV NA BRANJE

CILJI

Dijak:

- govorno nastopa o prebranem književnem besedilu;
 - ! v različnih medijih (tudi digitalnem) literarno (po)ustvarja ob obravnavanem besedilu ali obdobju;
 - ! si ogleda gledališko predstavo ali kako drugo poustvaritev literarnega dela.
- SC (1.3.4.1 | 1.3.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » z govornim nastopom na različne načine predstavi v šoli obravnavano književno besedilo; izraža svoje doživljanje, razumevanje, vrednotenje in aktualizacijo;
- » tvori pisno besedilo (v obliki vodene pisne interpretacije) v obsegu vsaj 250 besed, v katerem izrazi svoje doživljanje, razumevanje in vrednotenje književnega besedila;
- » tvori govorjeno besedilo (govorni nastop) o neobravnavanem književnem besedilu in njegovem avtorju, pri čemer uporabi slikovno gradivo, citate, odlomke iz njegovih del.

TERMINI

- vodena interpretacija
- govorni nastop

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

SPORAZUMEVANJE IN BESEDILO

Krajnc Ivič, M. (2024). »Izhodišče je besedilo« – o besedilih in žanrih pri pouku slovenščine. *Jezik in slovstvo*, 69 (3), 45–60.

Novak, N. (2023). *Bralna pismenost in razvoj slovenščine kot učnega jezika*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo. *Bralna_pismenost_in_razvoj_slovenscine_kot_ucnega_jezika.pdf* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/w3q7cm6>)

Pečjak, S., Gradišar, A. (2015). *Bralne učne strategije*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Zavod Republike Slovenije za šolstvo. (b. d.) *Bralna pismenost. Opredelitev in gradniki*. *Bralna_pismenost_gradniki.pdf* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/1y6j0n8>)

Bešter, M. (2011). Sporazumevalna zmožnost – eden izmed temeljnih ciljev pouka slovenščine. *Jezik in slovstvo*, 56 (3/4), 111–130.

Bone, J., Cencič, M., Ferme, J., Gaber, S., Golob, N., idr. (2023). *Pogled na šolo 21. stoletja v duhu kompetenc in pismenosti*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Dumont, H., Istance, D., Benavides, F. (ur.). (2013). *O naravi učenja: uporaba raziskav za navdih prakse*.

Holcar Brunauer, A. (2016). *Formativno spremljanje v podporo učenju: priročnik za učitelje in strokovne delavce*. 2. dopolnjena izd., 1. dotis k 1. natisu. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Marentič Požarnik, B. (2018). *Psihologija učenja in pouka: od poučevanja k učenju*. DZS.

Pečjak, S., Gradišar, A. (2015). *Bralne učne strategije*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Plešec Gasparič, R., Valenčič Zuljan, M., Kalin, J. (2020). Obrnjeno učenje in poučevanje kot priložnost za inovativno in prožno izvajanje učnih oblik v visokošolskem izobraževanju. *Journal of Elementary Education* 13, 51–80.

Vogel, Jerca, 2021: Kritična sporazumevalna zmožnost – osrednji koncept sodobnega pouka prvega jezika. *Jezik in slovstvo*, 66 (1). 3–15.

BESEDILO, BESEDILNE VRSTE, BESEDILNE SKUPINE

Novak, N. (2023). *Bralna pismenost in razvoj slovenščine kot učnega jezika*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo. *Bralna_pismenost_in_razvoj_slovenscine_kot_ucnega_jezika.pdf* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/w3q7cm6>)

Zavod Republike Slovenije za šolstvo. (b. d.) Bralna pismenost. Opredelitev in gradniki.

Bralna_pismenost_gradniki.pdf (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/1y6j0n8>)

BESEDILOSLOVJE TER SPREJEMANJE, RAZUMEVANJE IN TVORJENJE NEUMETNOSTNIH BESEDIL

Kerndl, M., Mršnik, S., Novak, N., Fekonja, R., Hedžet Krkač, M., Kerin, M., Rosc Leskovec, D., Sivec, M., Zore, N., Milekšič, V., Čuk, A., Stanonik, M., Gaber, B., Bačnik, A., Cotič Pajntar, J., Fekonja Peklaj, U., Vilar, P., Kavčič, A., Godec Soršak, L., Haramija, D., Krajnc Ivič, M., Svetlik, K., Slapar, S., Prudič, T., Leban, K., Papež, N., Ceket Odar, M. (2022). *Bralna pismenost: opredelitev in gradniki*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Pečjak, S., Gradišar, A. (2012): *Bralne učne strategije*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Vogel, J. (2022): Razvijanje strategij kritičnega branja pri pouku prvega jezika. Žbogar, Alenka (ur.): *58. seminar slovenskega jezika, literature in kulture: branje v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi*. Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko. 9–16.

Starc, S. (2023). Primer obravnave večkodnih besedil v šoli s pomočjo vizualne slovnice. V Jožef Beg, J., Hočevnar, M., Kočnik, Neža (ur.). *Naslavljanje raznolikosti v jeziku in književnosti*. Zveza društev Slavistično društvo Slovenije. 255–267.

SLOVENSKI JEZIK V PROSTORU, DRUŽBI IN ČASU

SLOVENSKI JEZIKOVNI PROSTOR

Šekli, M. (2022). Slovenski jezik v prostoru in družbi: predstavitev izbranih pojmov. V B. Krakar – Vogel (ur.), *Kar je, beži: Zoranu Božiču v spomin: ob prvi obletnici smrti dr. Zorana Božiča, literarnega zgodovinarja, prešernoslovca, profesorja in publicista* (str. 107–118). Slavistično društvo.

ZGODOVINA SLOVENSKEGA JEZIKA

Ahačič, K. (2024). Zakaj in kako je potrebno obravnavati zgodovino slovenskega jezika pri pouku slovenščine v srednji šoli. V *Jezik in književnost v spreminjanju* (str. 233–236).

Šekli, M. (2021). Notranja in zunanja zgodovina slovenskega jezika v srednjem veku (ok. 550–1550). V M. Šekli, L. Rezoničnik (ur.), *Slovenski jezik med slovanskimi jeziki: zbornik Slavističnega društva Slovenije 31* (str. 187–227). Zveza društev Slavistično društvo Slovenije.

Šekli, M. (2024). Začetek oblikovanja slovenskih pokrajinskih knjižnojezikovnih razlik v 18. stoletju. V J. Jožef-Beg, M. Hočevnar, N. Kičnik (ur.), *Jezik in književnost v spreminjanju: zbornik Slavističnega društva Slovenije 34* (str. 253–282). Zveza društev Slavistično društvo Slovenije.

Šekli, M. (2021). Notranja in zunanja zgodovina slovenskega jezika v srednjem veku (ok. 550–1550). V M. Šekli, L. Rezoničnik (ur.), *Slovenski jezik med slovanskimi jeziki: zbornik Slavističnega društva Slovenije 31* (str. 187–227). Zveza društev Slavistično društvo Slovenije.

Vukotič, J., Gorenc, B. (2022). *Reformatorji v stripu ali kako smo Slovenci dobili prvo res doooooolgo knjigo (in eno krajšo, ki je opisala, kako pišemo)*. Škratelj.

SLOVENŠČINA V DIGITALNI DOBI

Pečjak, S. (2022). Psihološka perspektiva učinkov digitalizacije na procese branja in učenja pri ljudeh. V A. Žbogar (ur.), *58. seminar slovenskega jezika, literature in kulture: branje v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi* (str. 61–68). Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani in Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik pri Oddelku za slovenistiko.

Vuorikari, R., Kluzer, S., Punie, Y. (2023). *DigComp 2.2: okvir digitalnih kompetenc za državljane: z novimi primeri rabe znanja, spretnosti in stališč*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

JEZIKOVNI SISTEM IN NJEGOVA VLOGA

Ahačič, K. (2017). *Kratkoslovnica: slovenska slovnica za osnovno šolo* (1. izd.). Rokus Klett.

Ahačič, K. (2024). Slovnice vsebine pri jezikovnem pouku slovenščine pred prenovu učnih načrtov. *Jezik in slovstvo*, 69 (3), 9–28.

Černivec, M. (2018). Uresničevanje dopolnjenega komunikacijskega modela pri obravnavi slovnicih tem v gimnaziji. *Jezikovni zapiski*, 24 (2), 69–79.

Vogel, J. (2016). *Predavanja pri predmetu Didaktika slovenskega jezika*. Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.

Vogel, J. (2015). Modeli jezikovnega pouka pri predmetu slovenščina od leta 1990 do danes. *Jezik in slovstvo*, 60 (3–4), 173–183.

Vogel, J. (2017). Poimovanje jezikovne zvrstnosti pri pouku slovenščine v gimnazijah med teorijo in prakso. *Jezik in slovstvo*, 62 (4), 17–30.

BESEDOSLOVJE

Ahačič, K. (2024). Slovnice vsebine pri jezikovnem pouku slovenščine pred prenovu učnih načrtov. *Jezik in slovstvo*, 69 (3), 9–28.

SKLADNJA

Smolej, M. (2022). *Skladanje: izbrana poglavja iz skladnje slovenskega jezika* (1. izd., str. 209). Znanstvena založba Filozofske fakultete. <https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/idb3ndt>

Smolej, M. (2022). Obravnava skladnje pri pouku slovenščine. V M. Smolej (ur.), *Skladanje: izbrana poglavja iz skladnje slovenskega jezika* (str. 145–156). Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.

PRAVOPIS IN PRAVOREČJE

PRAVOREČJE

Kerndl, M., Mršnik, S., Novak, N., Fekonja, R., Hedžet Krkač, M., Kerin, M., Rosc Leskovec, D., Sivec, M., Zore, N., Milekšič, V., Čuk, A., Stanonik, M., Gaber, B., Bačnik, A., Cotič Pajntar, J., Fekonja Peklaj, U., Vilar, P., Kavčič, A.,

Godec Soršak, L., Haramija, D., Krajnc Ivič, M., Svetlik, K., Slapar, S., Prudič, T., Leban, K., Papež, N., & Ceket Odar, M. (2022). *Bralna pismenost: Opredelitev in gradniki*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

MOTIVACIJSKO BRANJE

Kerndl, M., Mršnik, S., Novak, N., Fekonja, R., Hedžet Krkač, M., Kerin, M., Rosc Leskovec, D., Sivec, M., Zore, N., Milekšič, V., Čuk, A., Stanonik, M., Gaber, B., Bačnik, A., Cotič Pajntar, J., Fekonja Peklaj, U., Vilar, P., Kavčič, A., Godec Soršak, L., Haramija, D., Krajnc Ivič, M., Svetlik, K., Slapar, S., Prudič, T., Leban, K., Papež, N., Ceket Odar, M. (2022). *Bralna pismenost: opredelitev in gradniki*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Pezdir Bartol, M. (2010). *Najdeni pomeni: empirične raziskave recepcije literarnega dela*. Zveza društev Slavistično društvo Slovenije.

SLOVENSKA, ISTRSKA SLOVSTVENA FOLKLORA

Stanonik, M. (2004). *Slovstvena folkloristika. Med jezikoslovjem in literarno vedo*. ZRC.

ŽANRI IN ZVRSTI SLOVENSKE KNJIŽEVNOSTI

Grosman, M., Jamnik, T. (2006). *Razsežnosti branja*. Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS.

Blažič, M. (2003). *Kreativno pisanje: vaje za razvijanje sposobnosti kreativnega pisanja*. GV Izobraževanje.

Saksida, I. (2022). *Kla kla klasika*. Mladinska knjiga.

Saksida, I. (1998). *Ime mi je igra: antologija slovenskih mladinskih gledaliških iger*. Obzorja.

ODZIV NA BRANJE

Blažič, M. (2003). *Kreativno pisanje: vaje za razvijanje sposobnosti kreativnega pisanja*. GV Izobraževanje.

Podbevšek, K. (2006). *Govorna interpretacija literarnih besedil v pedagoški in umetniški praksi*. Slavistično društvo Slovenije.

PREGLED SLOVENSKE KNJIŽEVNOSTI

Kerndl, M. (2021). *Sodoben pouk (književnosti) in razlike med učenci*. BoMa.

Kmecl, M. (1996). *Mala literarna teorija*. Mihelač in Nešović.

Kordigel Aberšek, M. (1997). *Mladinska literatura, otroci in učitelji: komunikacijski model »poučevanja« mladinske književnosti*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Kordigel Aberšek, M. (2008). *Didaktika mladinske književnosti*. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Kos, J. (1996). *Očrt literarne teorije*. DZS.

Krakar Vogel, B. (2020). *Didaktika književnosti pri pouku slovenščine*. Rokus Klett.

Pezdir Bartol, M. (2010). *Najdeni pomeni: empirične raziskave recepcije literarnega dela*. Zveza društev Slavistično društvo Slovenije.

Saksida, I. (1994). *Mladinska književnost med literarno vedo in književno didaktiko*. Obzorja.

Saksida, I. (2008). *Poti in razpotja didaktike književnosti*. Izolit.

Žbogar, A. (2007). *Za dejaven pouk književnosti*. Slavistično društvo Slovenije.

KNJIŽEVNOST V PROSTORU IN ČASU

Saksida, I. (2024). Izhodišča in posledice komunikacijskega in tradicionalnega načrtovanja pouka književnosti. *Jezik in slovstvo*, 64 (1), 21–28.

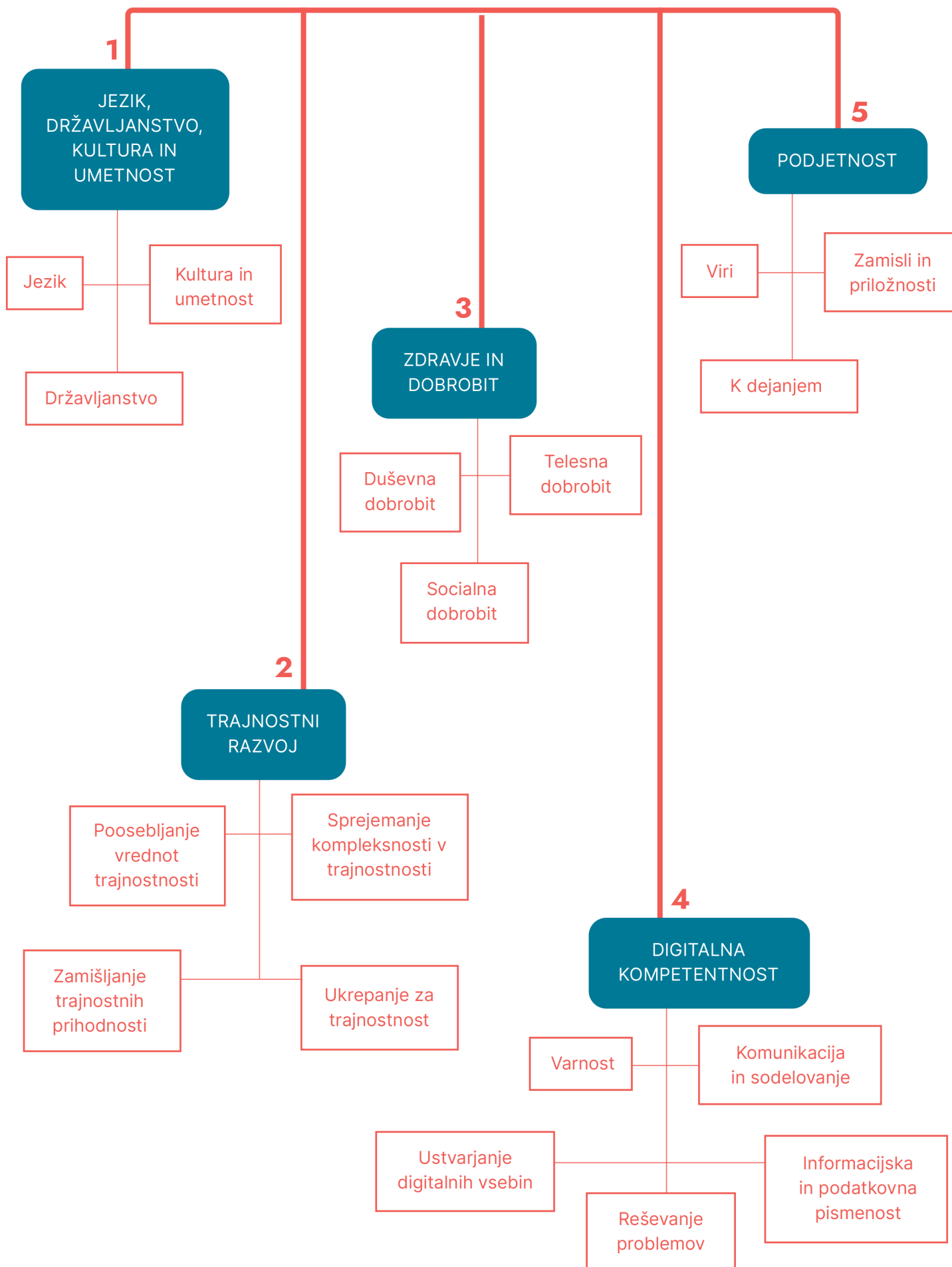
KNJIŽEVNOST KOT BESEDNA UMETNOST

Prešeren, F., Ilich, I., Stepančič, D. (2022). *Krst pri Savici/spremna beseda Iztok Ilich, Damijan Stepančič*.

PRILOGE

KLJUČNI CILJI PO PODROČJIH SKUPNIH CILJEV

1 /// JEZIK, DRŽAVLJANSTVO, KULTURA IN UMETNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

1.1 JEZIK

1.1.1 Strokovna besedila	1.1.1.1 Pri posameznih predmetih razvija zmožnost izražanja v različnih besedilnih vrstah (referat, plakat, povzetek, opis, pogovor itd.).
1.1.2 Strokovni jezik	1.1.2.1 Se zaveda, da je učenje vsebine posameznega predmeta hkrati tudi spoznavanje njegove strokovne terminologije; torej učenje jezika na ravni poimenovanj za posamezne pojme in na ravni logičnih povezav. 1.1.2.2 Se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno ter pisno raven svojega strokovnega jezika.
1.1.3 Univerzalni opis jezika kot sistema	(pri vseh predmetih:) 1.1.3.1 Se zaveda podobnosti ter razlik med jeziki in je na to pozoren tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd. (pri vseh jezikovnih predmetih:) 1.1.3.2 Se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku tujih jezikov zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega jezika, in obratno: zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpozna podobnosti ter razlike med njimi.
1.1.4 Razumevanje pomena branja	1.1.4.1 Pri vseh predmetih redno bere, izbira raznolika bralna gradiva, jih razume, poglobljeno analizira in kritično vrednoti.
1.1.5 Jezik in nenasilna komunikacija	1.1.5.1 Razvija lastne sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo.

1.2 DRŽAVLJANSTVO

1.2.1 Poznavanje in privzemanje človekovih pravic ter dolžnosti kot temeljnih vrednot in osnov državljanske etike	1.2.1.1 Pozna, razume in sprejema človekove pravice kot skupni evropski in ustavno določeni okvir skupnih vrednot ter etike. 1.2.1.2 Razume, da so človekove pravice univerzalne in nepogojene, da uveljavljajo vrednote svobode in enakosti. 1.2.1.3 Razume in sprejema, da je obstoj pravic pogojen s spoštovanjem individualne dolžnosti do enake pravice drugega. 1.2.1.4 Razume in sprejema, da je dolžnost do enake pravice drugega dolžnost zaradi dolžnosti (ne le pravica zaradi individualnega interesa). 1.2.1.5 Razume in sprejema človekove pravice in dolžnosti kot osnovno, vsem državljanom skupno etiko (moralo), ki uveljavlja vrednote spoštovanja človekovega dostojanstva, pravičnosti, resnice, zakona, lastnine, nediskriminacije in strpnosti.
1.2.2 Etična refleksija	1.2.2.1 Spozna, da obstajajo moralna vprašanja, pri katerih ni vnaprej danih od vseh sprejetih odgovorov. 1.2.2.2 Razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnost, da o njih razmišlja skupaj z drugimi.
1.2.3 Sodelovanje z drugimi v skupnosti in za skupnost	1.2.3.1 Z namenom uresničevanja skupnega dobrega sodeluje z drugimi ter podaja in uresničuje predloge, ki kakovostno spreminjajo skupnosti. 1.2.3.2 Prek lastnega delovanja ozavešča pomen skrbi za demokratično skupnost ter krepi zavedanje o pomenu pripadnosti skupnosti za lastnodobrobit in dobrobit drugih.
1.2.4 Aktivno državljanstvo in politična angažiranost	1.2.4.1 Ob zavedanju pozitivnega pomena politike kot skupnega reševanja izzivov in skrbi za dobrobit vseh, pa tudi iskanja kompromisov in preseganja konfliktov, pozna raznolike oblike demokratičnega političnega angažiranja in se vključuje v politične procese, ki vplivajo na življenja ljudi.
1.2.5 Znanje za kritično mišljenje, za aktivno državljansko držo	1.2.5.1 Uporabi znanja vsakega predmetnega področja za kritično in aktivno državljansko držo.

1.3 KULTURA IN UMETNOST

1.3.1 Sprejemanje, doživljanje in vrednotenje kulture in umetnosti	1.3.1.1 Intuitivno ali zavestno (individualno in v skupini) vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega itd.).
1.3.2 Raziskovanje in spoznavanje kulture ter umetnosti	1.3.2.1 Raziskuje in spozna kulturo, umetnost, umetniške zvrsti ter njihova izrazna sredstva v zgodovinskem in kulturnem kontekstu.
1.3.3 Izražanje v umetnosti in z umetnostjo	1.3.3.1 Je radoveden in raziskuje materiale in umetniške jezike, se z njimi izraža, razvija domišljijo ter pogloblja in širi znanje tudi na neumetniških področjih.
1.3.4 Uživanje v ustvarjalnem procesu ter dosežkih kulture in umetnosti	1.3.4.1 Uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih. 1.3.4.2 V varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalne ideje.
1.3.5 Živi kulturo in umetnost	1.3.5.1 Živi kulturo in umetnost kot vrednoto v domačem in šolskem okolju ter prispeva k razvoju šole kot kulturnega središča in njenemu povezovanju s kulturnim in z družbenim okoljem.

2 /// TRAJNOSTNI RAZVOJ

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

2.1 POOSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTNOSTI

2.1.1 Vrednotenje trajnostnosti	2.1.1.1 Kritično oceni povezanost lastnih vrednot in vrednot družbe s trajnostnostjo glede na svoje trenutne zmožnosti ter družbeni položaj.
2.1.2 Podpiranje pravičnosti	2.1.2.1 Pri svojem delovanju upošteva etična načela pravičnosti, enakopravnosti ter sočutja.
2.1.3 Promoviranje narave	2.1.3.1 Odgovoren odnos do naravnih sistemov gradi na razumevanju njihove kompleksnosti in razmerij med naravnimi ter družbenimi sistemi.

2.2 SPREJEMANJE KOMPLEKSNOSTI V TRAJNOSTNOSTI

2.2.1 Sistemsko mišljenje	2.2.1.1 K izbranemu problemu pristopa celostno, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika. 2.2.1.2 Presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi, družbe na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.2.2 Kritično mišljenje	2.2.2.1 Kritično presoja informacije, poglede in potrebe o trajnostnem razvoju z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe, pri čemer upošteva različne poglede, pogoje z osebnim, socialnim in kulturnim ozadjem.
2.2.3 Formuliranje problema	2.2.3.1 Pri opredelitvi problema upošteva značilnosti problema – (ne)jasnost, (ne)opredeljenost, (ne)določljivost problema – in lastnosti reševanja – (ne)definirane, (ne)sistemske rešitve – ter vpletenost deležnikov.

2.3 ZAMIŠLJANJE TRAJNOSTNIH PRIHODNOSTI

2.3.1 Pismenost za prihodnost	2.3.1.1 Na podlagi znanja, znanstvenih dognanj in vrednot trajnostnosti razume ter vrednoti možne, verjetne in želene trajnostne prihodnosti (scenarije). 2.3.1.2 Presoja dejanja, ki so potrebna za doseganje želene trajnostne prihodnosti.
2.3.2 Prilagodljivost	2.3.2.1 V prizadevanju za trajnostno prihodnost tvega in se kljub negotovostim prilagaja ter sprejema trajnostne odločitve za svoja dejanja.
2.3.3 Raziskovalno mišljenje	2.3.3.1 Pri načrtovanju in reševanju kompleksnih problemov/-atik trajnostnosti uporablja in povezuje znanja in metode različnih znanstvenih disciplin ter predlaga ustvarjalne in inovativne ideje in rešitve.

2.4 UKREPANJE ZA TRAJNOSTNOST

2.4.1 Politična angažiranost	2.4.1.1 Ob upoštevanju demokratičnih načel kritično vrednoti politike z vidika trajnostnosti ter sodeluje pri oblikovanju trajnostnih politik in prakse na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.4.2 Kolektivno ukrepanje	2.4.2.1 Pri prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost upošteva demokratična načela in aktivno ter angažirano (konstruktivno) sodeluje z drugimi.
2.4.3 Individualna iniciativa	2.4.3.1 Se zaveda lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni ter politični ravni.

3.1 DUŠEVNA DOBROBIT

3.1.1 Samozavedanje	3.1.1.1 Zaznava in prepoznavna lastno doživljanje (telesne občutke, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) ter lastno vedenje. 3.1.1.2 Skozi izkušnje razume povezanost različnih vidikov lastnega doživljanja (telesni občutki, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) v specifičnih situacijah (npr. ob doživljanju uspeha in neuspeha v učnih in socialnih situacijah).
3.1.2 Samouravnavanje	3.1.2.1 Uravnava lastno doživljanje in vedenje (npr. v stresnih učnih in socialnih situacijah). 3.1.2.2 Razvija samozaupanje in samospoštovanje. 3.1.2.3 Se učinkovito spoprijema z negotovostjo in kompleksnostjo. 3.1.2.4 Učinkovito upravlja, organizira čas učenja in prosti čas.
3.1.3 Postavljanje ciljev	3.1.3.1 Prepoznavna lastne interese, lastnosti, močna in šibka področja ter v skladu z njimi načrtuje kratkoročne in dolgoročne cilje (vezane na duševno, telesno, socialno in učno področje). 3.1.3.2 Spremlja doseganje in spreminjanje načrtovanih ciljev. 3.1.3.3 Razvija zavzetost in vztrajnost ter krepi zmožnosti odložitve nagrade.
3.1.4 Prožen način razmišljanja	3.1.4.1 Razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost. 3.1.4.2 Učinkovito se spoprijema s problemskimi situacijami, ki zahtevajo proaktivno miselno naravnost.
3.1.5 Odgovornost in avtonomija	3.1.5.1 Krepi odgovornost, avtonomijo in skrbi za osebno integriteto.

3.2 TELESNA DOBROBIT

3.2.1 Gibanje in sedenje	3.2.1.1 Razume pomen vsakodnevnega gibanja za zdravje in dobro počutje. 3.2.1.2 Razvija pozitiven odnos do gibanja. 3.2.1.3 Vključuje se v različne gibalne dejavnosti, tudi tiste, ki razbremenijo naporen vsakdan. 3.2.1.4 Razume škodljivosti dolgotrajnega sedenja, razvija navade za prekinitev in zmanjšanje sedenja.
3.2.2 Prehrana in prehranjevanje	3.2.2.1 Razume pomen uravnotežene prehrane. 3.2.2.2 Razvija navade zdravega prehranjevanja. 3.2.2.3 Oblikuje pozitiven odnos do hrane in prehranjevanja.
3.2.3 Sprostitev in počitek	3.2.3.1 Razume pomen počitka in sprostitve po miselnem ali telesnem naporu. 3.2.3.2 Spozna različne tehnike sproščanja in uporablja tiste, ki mu najbolj koristijo. 3.2.3.3 Razume pomen dobrih spalnih navad za učinkovito telesno in miselno delovanje ter ravnanje.
3.2.4 Varnost	3.2.4.1 Spozna različne zaščitne ukrepe za ohranjanje zdravja. 3.2.4.2 Ravna varno in odgovorno, pri čemer skrbi za ohranjanje zdravja sebe in drugih.
3.2.5 Preventiva pred različnimi oblikami zasvojenosti	3.2.5.1 Usvaja znanje o oblikah in stopnjah zasvojenosti ter o strategijah, kako se jim izogniti oz. jih preprečiti z zdravim življenjskim slogom.

3.3 SOCIALNA DOBROBIT

3.3.1 Socialno zavedanje in zavedanje raznolikosti	3.3.1.1 Ozavešča lastno doživljanje in vedenje v odnosih z drugimi. 3.3.1.2 Zaveda se in prepoznava raznolikosti v ožjem (oddelek, vrstniki, družina) in širšem okolju (šola, lokalna skupnost, družba).
3.3.2 Komunikacijske spretnosti	3.3.2.1 Razvija spretnosti aktivnega poslušanja, asertivne komunikacije, izražanja interesa in skrbi za druge.
3.3.3 Sodelovanje in reševanje konfliktov	3.3.3.1 Konstruktivno sodeluje v različnih vrstah odnosov na različnih področjih. 3.3.3.2 Krepi sodelovalne veščine, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov v oddelku, družini, šoli, širši skupnosti, temelječih na spoštljivem in asertivnem komuniciranju ter enakopravnosti.
3.3.4 Empatija	3.3.4.1 Krepi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega. 3.3.4.2 Prepoznavna meje med doživljanjem sebe in drugega. 3.3.4.3 Uravnava lastno vedenje v odnosih, upoštevajoč več perspektiv hkrati.
3.3.5 Prosocialno vedenje	3.3.5.1 Krepi prepoznavanje in zavedanje potrebe po nudenju pomoči drugim. 3.3.5.2 Prepoznavna lastne potrebe po pomoči in strategije iskanja pomoči. 3.3.5.3 Krepi družbeno odgovornost.

4 /// DIGITALNA KOMPETENTNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

4.1 INFORMACIJSKA IN PODATKOVNA PISMENOST

4.1.1 Brskanje, iskanje in filtriranje podatkov, informacij ter digitalnih vsebin	4.1.1.1 Izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih ter izboljšuje osebne strategije iskanja.
4.1.2 Vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.2.1 Analizira, primerja in kritično vrednoti verodostojnost in zanesljivost podatkov, informacij in digitalnih vsebin.
4.1.3 Upravljanje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.3.1 Podatke zbira, obdeluje, prikazuje in shranjuje na najustreznejša mesta (trdi disk, oblak, USB itd.), tako da jih zna kasneje tudi najti.

4.2 KOMUNIKACIJA IN SODELOVANJE

4.2.1 Interakcija z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.1.1 Sporazumeva se z uporabo različnih digitalnih tehnologij in razume ustrezna sredstva komunikacije v danih okoliščinah.
4.2.2 Deljenje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.2.1 Deli podatke, informacije in digitalne vsebine z drugimi z uporabo ustreznih digitalnih tehnologij. Deluje v vlogi posrednika in je seznanjen s praksami navajanja virov ter avtorstva.
4.2.3 Državljsko udejstvovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.3.1 Išče in uporablja portale za udejstvovanje v družbi. Poišče skupine, ki zastopajo njegove interese, s pomočjo katerih lahko aktivno daje predloge za spremembe.
4.2.4 Sodelovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.4.1 Z digitalnimi orodji soustvarja skupno vsebino in se zavzema za krepitev sodelovanja med člani.
4.2.5 Spletni bonton	4.2.5.1 Pri uporabi digitalnih tehnologij in omrežij prilagaja svoje vedenje pričakovanjem ter pravilom, ki veljajo v določeni skupini.
4.2.6 Upravljanje digitalne identitete	4.2.6.1 Ustvari eno ali več digitalnih identitet in z njimi upravlja, skrbi za varovanje lastnega ugleda ter za ravnanje s podatki, ki nastanejo z uporabo številnih digitalnih orodij in storitev v različnih digitalnih okoljih.

4.3 USTVARJANJE DIGITALNIH VSEBIN

4.3.1 Razvoj digitalnih vsebin	4.3.1.1 Ustvarja in ureja digitalne vsebine v različnih formatih.
4.3.2 Umeščanje in poustvarjanje digitalnih vsebin	4.3.2.1 Digitalne vsebine obogati z dodajanjem slik, glasbe, videoposnetkov, vizualnih efektov idr.
4.3.3 Avtorske pravice in licence	4.3.3.1 Pozna licence in avtorske pravice. Spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira.
4.3.4 Programiranje	4.3.4.1 Zna ustvariti algoritem za rešitev enostavnega problema. Zna odpraviti preproste napake v programu.

4.4 VARNOST

4.4.1 Varovanje naprav	4.4.1.1 Deluje samozaščitno; svoje naprave zaščiti z ustreznimi gesli, programsko opremo in varnim ravnanjem, jih ne pušča brez nadzora v javnih prostorih idr.
4.4.2 Varovanje osebnih podatkov in zasebnosti	4.4.2.1 Varuje osebne podatke in podatke drugih ter prepoznava zaupanja vredne ponudnike digitalnih storitev.
4.4.3 Varovanje zdravja in dobrobiti	4.4.3.1 Digitalno tehnologijo uporablja uravnoteženo, skrbi za dobro telesno in duševno dobrobit ter se izogiba negativnim vplivom digitalnih medijev.
4.4.4 Varovanje okolja	4.4.4.1 Zaveda se vplivov digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.

4.5 REŠEVANJE PROBLEMOV

4.5.1 Reševanje tehničnih težav	4.5.1.1 Prepozna tehnične težave pri delu z napravami ali digitalnimi okolji ter jih rešuje.
4.5.2 Prepoznavanje potreb in opredelitev tehnoloških odzivov	4.5.2.1 Prepoznava in ocenjuje potrebe, izbira ter uporablja digitalna orodja in jih prilagaja lastnim potrebam.
4.5.3 Ustvarjalna uporaba digitalne tehnologije	4.5.3.1 S pomočjo digitalne tehnologije ustvarja rešitve in novosti v postopkih ter izdelkih.
4.5.4 Prepoznavanje vrzeli v digitalnih kompetencah	4.5.4.1 Prepozna vrzeli v svojih digitalnih kompetencah, jih po potrebi izboljšuje in dopolnjuje ter pri tem podpira tudi druge.

5.1 ZAMISLI IN PRILOŽNOSTI

5.1.1 Odkrivanje priložnosti	5.1.1.1 Prepozna avtentične izzive kot priložnosti za ustvarjanje vrednosti zase in za druge.
5.1.2 Ustvarjalnost in inovativnost	5.1.2.1 Pri reševanju izzivov na ustvarjalen način uporablja znanje in izkušnje za ustvarjanju boljših rešitev.
	5.1.2.2 Pripravi nabor možnih rešitev izziva, pri čemer stremi k oblikovanju vrednosti za druge.
5.1.3 Vizija	5.1.3.1 Oblikuje vizijo prihodnosti, ki vključuje odgovore na vprašanja, kaj namerava početi v prihodnosti, kakšen želi postati in kakšno skupnost želi sooblikovati.
5.1.4 Vrednotenje zamisli	5.1.4.1 Vrednoti rešitve ob upoštevanju kriterijev po načelu ustvarjanja dobrobiti za druge in izbere ustrezno rešitev.
5.1.5 Etično in trajnostno razmišljanje	5.1.5.1 Prepozna in ovrednoti vpliv svojih odločitev ter ravnanj na skupnost in okolje.

5.2 VIRI

5.2.1 Samozavedanje in samoučinkovitost	5.2.1.1 Prepozna svoje želje, močna in šibka področja ter zaupa, da lahko pozitivno vpliva na ljudi in situacije.
5.2.2 Motiviranost in vztrajnost	5.2.2.1 Je pozitivno naravnani, samozavesten in osredotočen na proces reševanja izziva.
	5.2.2.2 Vztraja pri opravljanju kompleksnejših nalog.
5.2.3 Vključevanje virov	5.2.3.1 Pridobi podatke in sredstva (materialna, nematerialna in digitalna), potrebne za prehod od zamisli k dejanjem, s katerimi odgovorno in učinkovito upravlja, pri čemer upošteva učinkovito izrabo lastnega časa in finančnih sredstev.
5.2.4 Vključevanje človeških virov	5.2.4.1 Spodbuja in motivira druge pri reševanju skupnih nalog.
	5.2.4.2 Poišče ustrezno pomoč posameznika (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjak itd.) ali strokovne skupnosti.
	5.2.4.3 Razvije spretnosti za učinkovito komunikacijo, pogajanje, vodenje, ki so potrebne za doseganje rezultatov.
5.2.5 Finančna pismenost	5.2.5.1 V različnih življenjskih situacijah prepozna in rešuje finančne izzive (viri finančnih sredstev, skrb za denar, poslovanje npr. z banko, zavarovalnico ter drugimi finančnimi institucijami, ocena potrebnih sredstev, tveganj in odločitev o zadolževanju ter naložbi, varčevanju).
	5.2.5.2 Sprejema odgovorne finančne odločitve za doseganje blaginje (osebne in za skupnost).
	5.2.5.3 Pridobiva ustrezno znanje na področju finančne pismenosti za kakovostno vsakdanje in poklicno življenje.

5.3 K DEJANJEM

5.3.1 Prevzemanje pobude	5.3.1.1 Spodbuja in sodeluje pri reševanju izzivov, pri čemer prevzema individualno in skupinsko odgovornost.
5.3.2 Načrtovanje in upravljanje	5.3.2.1 V procesu reševanja problemov si zastavlja kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne cilje, opredeli prednostne naloge in pripravi načrt.
	5.3.2.2 Prilagaja se nepredvidenim spremembam.
5.3.3 Obvladovanje negotovosti, dvoumnosti in tveganja	5.3.3.1 Na nepredvidene situacije se odziva s pozitivno naravnanoostjo in ciljem, da jih uspešno razreši.
	5.3.3.2 Pri odločitvah primerja in analizira različne informacije, da zmanjša negotovost, dvoumnost in tveganja.
5.3.4 Sodelovanje	5.3.4.1 Sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami.
	5.3.4.2 Morebitne spore rešuje na konstruktiven način in po potrebi sklepa kompromise.
5.3.5 Izkusveno učenje	5.3.5.1 Z reševanjem izzivov pridobiva nove izkušnje in jih upošteva pri sprejemanju nadaljnjih odločitev.
	5.3.5.2 Presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev in pri tem prepozna priložnosti za nadaljnje učenje.
	5.3.5.3 Prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah.
	5.3.5.4 Povratne informacije uporabi za nadaljnji razvoj podjetnostne kompetence.